

Батлав.....

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2018

МОНГОЛ ХЭЛ-12

Аймаг / дүүрэг: .....

Сум .....

Сургууль: .....

Анги: ..... Бүлэг: .....

Овог: .....

Нэр: .....

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Шалгалт 80 минут үргэлжилнэ.
- Шалгалтын материал хоёр хэсэгтэй ба нэгдүгээр хэсэг нь унших чадвар сорьсон, хоёрдугаар хэсэг нь бичих чадвар сорьсон задгай хэлбэрийн даалгавраас бүрдэнэ.
- Даалгавар бүрийн хариултыг өгөгдсөн сул зайд бичиж тэмдэглэнэ.

Одон медальт монгол улс

Бүх хүн одонтой болох тийшээ хандаж дээ янз нь. Гэхдээ одонгоор гангарах тусам хөгжил ухраад ядуурал өсөөд байдаг. Бүгд одонтой мөртлөө хоцрогдсон ард түмэн байснаас нэг ч одонгүй хоцрогдсон ард түмэн байх нь нэрэнд цэвэрхэн. Одонтойчууд олширч одонгүйчүүд цөөрөх тутам одонгүй хүний дотор харанхуйлсаар. Одонгүй хоцорсон хүмүүс цөөрөх тусмаа жагсаал суултдаа хүрч нэрээ хөөднө. Аргагүй хөөрхий. “Улсын одонгүйчүүд” хэмээн шаарлагдаж хэдүүлхнээ тунавал ёстой эвгүй. Ганцаараа одонгүй үлдчих вий гэж айх нь зөв. Тэгвэл үр хүүхэд, ач зээ нартаа юу гэж хэлэх вэ. “Ерөнхийлөгч танаа! Одон өгөөч!” гэж насны эцэст хэвлэлийн бага хурал хийж, ямар сайндаа телевизийн дэлгэцэнд ичсэн нүүрээ улалзуулан өмөлзөж суухав. Энэ бол инээд биш ханиад. Уг нь ард түмэн минь хоорондоо ав адилхан байвал сайхан сан. Хүн амаа ингэж алагчлан хямруулах тэнэг бодлого юунд хүргэдэг бол?

Одон тэмдгийг Манжаас бус Оросоос сурсан. Орос ахын зааврыг орхих ёсгүй гэсэн хатуу үзэлтэй партизанууд шүд зуусаар. Шүд зуух нь ч бас аргагүй. Оросжихын төлөө оросжоогүйгээ нударчихсан улс юм чинь орос зааврыг шүтсээр дуусахаас өөр яах вэ. Орос зааврыг орхивол ахан дүүсийнхээ нулимс цус амиар оросжсон нэг үе буруудна. Тэгэхээр шүд зуух нь аргагүй чааваас. Коммунист үзэл бидний тархины бор хальснаас арилахгүйдэг ээ. Орос ахдаа алуулж, шулуулж байсан ч мөргөсөөр насыг барна. Хүн амаа ингэж алагчлан хямруулах тэнэг бодлого юунд хүргэдэг бол? Хоёрхон хөрштэй. Хойш харж арчаагүйтээд, урагш харж боргосоор нэгэн зууныг барсан. Дэлхийд ийм муухай хоёр нүүртэй ард түмэн биднээс ондоо байдаг болов уу? Шившигтэй хоёр нүүртэн болохыг бид өөрсдөө санаачлаагүй. Хэт их гүрэн ядмаг бидний уяаны нохой болгоод дохио зангаагаар хуцуулж сургасныг даян дэлхий мэднэ. Онц сайн хуцсаны энгэрт тохуурхан одон медальт гэгч алаг төмөр зүүж эхэлсэн түүхтэй. Орос одонгууд дуурайлган монгол одон үйлдвэрлэж, орос одонгийн нэрийг нэрийг орчуулан монгол одонгоо нэрлэв. Цусан гавьяаны одон гэх аймаар нэртэй одон анхдагч байх. Цэргээс халагдаж хөдөө харьсан залуу айлын бүсгүйд сээтэн хаяхдаа, “Танай нохой энэ шүдээрээ” гэх аман дахь алтан шүдээ заагаад, “Миний энэ шилбэнээс хазвал” гэж хромон гутлаа үзүүлээд, “Би танай нохойг яг энэ цаг мөчид” гэж бугуйн цагаа харуулаад, “Энэ буугаараа” гэж нагаанаа гаргаад, “Энэ рүү нь буудна” гэж зүрхэн дээрээ зүүсэн медалиар гайхуулж байсан гэдэг. Одон зүүх синдром ингэж эхэлсэн түүхтэй. Энэ синдром ардчиллын үед арилах байтугай улам хүч авсаар биднийг ертөнцийн доог тохуу болгох нь. Болгох нь ч гэж дээ, болгодгоо аль хэдийн болгожээ.

Бүх мэргэжил гавьяат цолтой. Гавьяат багш, эмч, эдийн засагч, гавьяат малчин, тариачин, урлагийнхныг бол яриад ч яах вэ. Гавьяат цэвэрлэгч гэж бий юу? Бий байх аа бий байх. Яагаад байж болохгүй гэж? Цэвэрлэгч чинь хамгийн бага цалинтай, хамгийн бохир хөдөлмөр. Одоо “гавьяат дарга” бий болгох гээд УИХ үзэж тарж байна. Удахгүй “гавьяат өвгөнт” цол гарах байх. Бүгд одонтой болбол гоё байх аа. Дээрэмдүүлж буй нь одонтой, дээрэмдэж буй одонтой. Гудамжид унтаж буй нь одонтой, гавлаж буй нь одонтой. Хоосорч буй нь одонтой, хоосолж буй одонтой. Өлбөрч буй нь одонтой, ялзарч буй нь одонтой. Мөргөж буй буй нь одонтой, мөргүүлж буй нь одонтой. Хаустай нь одонтой, хар гэргүй нь одонтой. Хууль зохиогч одонтой, хууль завшигч одонтой. Нэг үгээр нарсныхан бүгд одонтой, нарныхан бүгд одонтой.

Одонгийн хур буусаар ахул ийм ирээдүй ойрхон. Одонгийн хур буулгахгүй гэвэл оодонгүйчүүдийн гомдлыг яах вэ? Ерөнхийлөгчид бултах зам алга. Хүн бүр энгийн инээдэмтэй энэ алаг төмрүүдийг тоохоо боливол Ерөнхийлөгч ерөнхийлөгчийнхөө ажлыг хийхсэн. Нэгийг нөгөөгөөс албан ёсоор ялгаж дугаарласан ийм эрэн төмөр уг нь коммунист Оросын эрхшээлд орохоос өмнө Монголд байгаагүй гэсэн. Ийм эдгэрдэггүй солиоролд орос ах нар минь тэнэг биднийгээ яах гэж ховстов доо. Бид орос гипозоноос гарч чадахгүй нь. Нэг бол одоо бүх хүндээ одон өгье. Одонгүй хүн нэг ч үгүй болчихвол одонтой нь хэндээ гайхуулах юм бэ? Нөгөө бол бүх одон медалийг хайлуулъя. Хүний амь амарсан, олондоо онцгой ашиг гаргасан хүнийг урамшуулах нь эрүүл ухаан. Мөнгөөр шагнахгүй юу. Монгол хүнд мөнгө хэрэггүй гэж арай бодоогүй биз дээ. Хүн ядуу байх харамсалтай. Мэхлэгдсэн ядуу хүн байх бүр ч харамсалтай.

Ц. Доржготов

Даалгавар бүрийг анхааралтай уншиж гүйцэтгээрэй.

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ. УНШИХ ЧАДВАР СОРЬСОН ДААЛГАВАР

Эхийг задлан шинжлэх даалгавар.

[25 оноо]

1. Асуух өгүүлбэрийн учрыг тайлбарлаарай.

[6 оноо]

Хүн амаа ингэж алагчлан хямруулах тэнэг бодлого юунд хүргэдэг бол?-
.....
.....

.Үхсэн хойноо сүнс нь орос ахдаа мөргөдөг бол уу, яадаг бол?-
.....
.....

.Дэлхийд ийм муухай хоёр нүүртэй ард түмэн биднээс ондоо байдаг болов уу?-
.....
.....

.Гавьяат цэвэрлэгч гэж бий юу? Бий байх аа бий байх. Яагаад байж болохгүй гэж?-
.....
.....

Одонгийн хур буулгахгүй гэвэл одонгүйчүүдийн гомдлыг яах вэ?-
.....
.....

Одонгүй хүн нэг ч үгүй болчихвол одонтой нь хэндээ гайхуулах юм бэ?-
.....
.....

2. Эхээс эсрэг утгатай өгүүлбэр 6 олж бичээд аль үгс нь эсрэг утгатай болгож байгааг нь тайлбарлаарай. [6 оноо]

Эсрэг утгатай өгүүлбэр .....
Тайлбар.....
.....

3. Хэлцийг эхийн агуулгатай холбож тайлбарлаарай. [5 оноо]

- нүүрээ улалзуулан өмөлзөж суух- .....
- алагчлах- .....
- хойш харж арчаагүйтээд, урагш харж боргосоор- .....
- уяаны нохой- .....
- хур буусаар - .....

